

SFANTUL IOAN HRISOSTOM

**DESPRE DRAGOSTE
SI
PRIETENIE**

**TRADUCERE
DE
PR. D. FECIORU**

BUCURESTI , 1945

**EXTRAS DIN REVISTA „ORTODOXIA” ANUL XII NR. 15-18
(sau din Margaritare, Cuvantul 13, Editura Libera 2001)**

DESPRE DRAGOSTE SI PRIETENIE

Dumnezeu cel iubitor de oameni, iubitorilor, voiește ca să unească pe oameni unii cu alții. Pentru aceasta a pus în raporturile dintre oameni o lege atât de constrângătoare, încât fiecare om, pentru folosul lui propriu să aibă nevoie de ajutorul altuia. Agricultorul, de pildă, nu seamănă numai atât grâu cât îi este lui de ajuns, căci dacă ar face așa și-ar primejdi și existența sa și pe a celorlalți. De asemeni și ostașul nu se expune pericolelor războiului ca să se salveze numai pe el și pe ai lui, ci ca să dea siguranță și liniște și țării sale. La fel și negustorul nu aduce numai atâta marfă cât îi este lui de ajuns, ci și pentru mulți alții. Dacă n'ar fi pus Dumnezeu între oameni legea de a avea fiecare nevoie de ajutorul altuia, în adevăr oamenii n'ar urmări deloc folosul celor din jurul lor; dar pentru aceasta Dumnezeu a înlănțuit în așa fel lucrurile ca nimeni să nu poată ajunge la folosul său până ce mai întâi n'a contribuit la folosul celorlalți. Nici chiar să ne mântuim nu-i cu putință dacă nu avem această dragoste unii față de alții. Mai mult : chiar dacă ai ajunge la cea mai înaltă concepție despre viață, dar dacă nu te-ai îngriji de cei pierduți, nu vei dobândi nici o îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu.

„Chiar daca mi-asi împărți averea mea și mi-ași da trupul meu să-l ardă, spune dumnezeescul Apostol, dar dragoste nu am, nici un folos nu am” (I Corinteni, XIII, 3).

Dacă vrei să afli ce armă prețioasă este dragostea pentru frați, — chiar dacă ei ar fi necredincioși — și purtarea liniștită, blândă și omenoasă, ascultă ce spune același fericit apostol Pavel, atunci când a fost dus spre a fi judecat de un judecător necredincios : *„Mă socotesc fericit că am să fiu judecat de tine!”* (Faptele Apostolilor, XXVI, 2). Pavel n'a spus aceste cuvinte ca să-l lingusească — ferească Dumnezeu ! — ci a voit să-l câștige prin bunătatea sa. Deaceia în parte l-a și câștigat: cel care mai înainte era, socotit ca osândit, a atras de partea sa pe judecător ; iar acesta, fiind doborât, mărturisește în fața tuturor cu strălucită voce biruința zicând : *„Aproape că m'ai convins ca să ma fac creștin!”* Și iată ce răspunde Pavel : *„M-ași ruga să ajungi ceea ce sânt eu, nu numai tu, dar și toți cei de față”* (Faptele Apostolilor, XXVI, 28, 29).

Vom fi oare vrednici de iertare, când Pavel ne cere să avem în treburile noastre atâta tact, dar noi nu ne dăm nici cea mai mică osteneală? Nu socoti că este lucru rușinos faptul că avem nevoie de alții! Aceasta este opera nespusei înțelepciuni a lui Dumnezeu! Cu toate că avem nevoie unii de alții, totuși nici imperativul acestei nevoi nu ne face să ne purtăm cu prietenie între noi. Dar

n'am fi oare niște fiare sălbatece, dacă n'am avea nevoie de nimeni pentru treburile noastre? Dumnezeu a făcut cu sila și cu forța să depindem unul de altul și în fiecare zi trebuințele noastre vin în atingere cu trebuințele altora. Dacă Dumnezeu ar ridica și acest frâu, cine ar mai voi oare să-și iubească aproapele așa de repede ?

Pentru aceasta Dumnezeu ne-a dat o singura făclie : soarele ; a întins un singur acoperământ : cerul ; ne-a dat o singură masă : pământul. N'a dăruit bogatului mai mult și ceva mai de preț, iar săracului mai puțin și ceva de mai mică valoare. Asta pentru ca unirea unora cu alții să fie puternică și de nedesfăcut și pentru ca să nu poată zice cineva : Cutare nu-mi este prieten, nici rudă, nici vecin și nu mă leagă nimic de el. Pentru ce să am vreo legătură cu el ? Pentru ce să vorbesc cu el? Dar nu este așa! Dragostea pe care trebuie să o arătăm unii față de alții trebuie să depășească apropierea ce există între prieteni. Se cade să fie atât de mare cât este de mare dragostea unui mădular al corpului nostru față de alt mădular. În adevăr; un mădular n'ar putea să zică altuia, căci ar ii de răs : Ce legătură și ce apropiere am eu cu tine? Tot astfel nici un om n'ar putea să zică așa fratelui său. Chiar dacă nu ti-i rudă și nici prieten, totuși este om, are aceeași fire ca și tine, are același Stăpân și s'a născut pe același pământ.

Cu privire la bani, laudăm pe cei cari nu au nici o datorie ; cu privire la dragoste, însă, pe aceia îi aplaudăm și-i admirăm cari sânt neconținți datori. Să fim convinși deci de aceste cuvinte și să ne iubim unii pe alții. Dacă cineva ar vrea să se despartă de tine, tu nu sfârâma legătura dragostei și nici nu rosti acel cuvânt de gheață : „Dacă mă iubește, îl iubesc și eu!” Este la fel cu a zice: „Dacă nu mă iubește ochiul cel drept, îl scot!” Dimpotrivă, când nu vrea să te iubească, atunci arată-i mai multă dragoste ca să-l atragi spre tine. Căci cu adevărat este mădular al tău. Când un mădular s-a rupt din trupul nostru din vreo nenorocire oarecare, facem tot ce se poate și ne arătăm atunci mai mare grijă ca să-l punem la locul lui iarăși. Așa trebuie să ne purtăm și cu cei cari nu ne arată dragoste. Atunci este rasplata noastră mai mare, când vom atrage prin dragostea noastră, pe cel care nu vrea să ne iubească. Dacă Domnul ne poruncește să chemăm la cină sau la ospăț pe cei cari nu pot să ne răsplătească spre a avea și mai mare răsplată de la Dumnezeu, cu cât mai mult trebuie să facem aceasta când este vorba de dragoste.

Dacă iubești pe cel care te iubește, ti-ai primit răsplata ; dar dacă iubesti pe cel care nu te iubește, îți este dator Dumnezeu în locul aceluia.

Dar în afara de aceasta : Când te iubește cineva nu trebuie să-ti dai multă silință să-l iubești și tu ; când însă nu te iubește, ai nevoie de ajutor. Să nu faci deci pricină de trândăvie pricina dragostei ! Nici nu spune: „Nu-mi pasă de el dacă e bolnav !”

Căci este o boală răcirea dragostei. Ci tu încălzește ceiace s'a răcit. Dacă vrei să fii iubit mult, iubește și tu mult ! Când nu iubim puternic pe cineva să nu cerem nici de la acela, chiar dacă ar fi mare, chiar dacă ar fi celebru, să ne iubească puternic ; dar când iubim pe cineva cu caldura și sinceritate chiar dacă

cel iubit este mic si neînsemnat, atunci dragostea aceluia față de noi ne inconjoara cu cea mai mare slavă. Dacă nu știi să te porți bine cu fratele tău, cum vei putea să te porți bine cu un străin ? Dacă nu știi să-ți cârmuiești bine mădularul tău propriu, cum vei putea să atragi spre tine pe unul din afara ta și să te unești cu el ? **Vrei ca sa nu auzi vorbindu-se de rău de tine ? Nu vorbi nici tu de rău pe alții ! Dorești sa fii lăudat ? Laudă și tu! Vrei să fii miluit? Miluește și tu ! Vrei să fii iertat ? Iartă și tu ! Vrei să nu ți se ia bunurile tale? Nu răpi nici tu pe ale altora ! Așa să ne purtam cu cei din jurul nostru, cum dorim sa se poarte și ei cu noi !**

După cum sufletul fără trup și trupul fără suflet nu formează omul, tot astfel nu se poate vorbi de dragoste față de Dumnezeu dacă nu este însoțită de dragostea față de aproapele.

Vrei să ajuți pe cineva? Nu te împiedec! Fă-o însă fără să păgubești sau să superi pe altul! Ne-au fost dați învățători nu ca sa ne războim unii cu alții, ci ca să ne unim unii cu alții.

Pentru ce ești singur? Pentru ce nu-ți faci mulți prieteni? Pentru ce nu te faci creatorul dragostei? Pentru ce nu te faci izvoditorul prieteniei, cea mai mare laudă a virtuții?

Dupa cum cei cari sunt rai, printr'o tacita intelegere supără mai mult pe Dumnezeu, tot astfel cei cari trăesc în unire si prietenie sunt buni si bucura mai mult pe Dumnezeu.

Nu te uni cu cei mulți la rău ! Inainte de a-ți construi case, înainte de a-ți procura alte lucruri, fă-ți prieteni ! Dacă făcătorul de pace este fiu al lui Dumnezeu, cu cât mai mult este fiu al lui Dumnezeu cel care face prieteni ! Dacă se chiamă fiu al lui Dumnezeu cel care împacă numai pe alții, de ce numire nu este vrednic cel care face prieteni pe cei împăcați?

Căci dacă diavolul ne poruncește tuturor ca să ajungem vrăjmași unii altora, Dumnezeu dimpotrivă ne poruncește să ne iubim și să fim prieteni. Diavolul, lipindu-ne inima de lut și de construcții de cărămidă, adică de bogăție, nu ne lasă să răsuflăm puțin nici noaptea. Dumnezeu, însă, ne izbăvește de această grija zadarnică și inutilă și ne poruncește să ne adunăm comori în ceruri.

Sa nu ne adunăm aceste comori nedreptățind pe alții, ci din propriile noastre fapte bune. Mai mult : diavolul, după ce ne-a dat o mulțime de chinuri și suferințe, nu numai că nu poate să ajute cu ceva celor dintre noi munciți în iad, cari sufăr cumplit din pricina călcării legii lui Dumnezeu, dar mai și mărește flacăra.

Dumnezeu, însă, care ne-a poruncit să dăm un pahar cu apa rece celui insetat, nu lasa sa pierdem nici chiar răsplata unei asemenea fapte neînsemnate, ci ne plătește cu multă bogăție. Nu este oare cea mai mare nebunie să nu iubim stăpânirea lui Dumnezeu, atât de dulce și plină de atâtea bunătăți și să slujim neplăcutului și crudului tiran, diavolul, care nu poate nici aici, nici dincolo să fie de folos celor cari asculta de îndemnul lui ?

Să nu fiți nemulțumiți de cuvintele pe care am să vi le spun ! Eu numesc prieten al meu nu numai pe cel care mă lauda, ci și pe cel care mă mustră pentru a-mi îndrepta greșalele mele. Mai cu seamă acesta din urmă mi se pare că este prieten al meu și că mă iubește. Nu ți-i deloc prieten, în adevăr, acela care laudă toate faptele tale fără deosebire și pe cele bune și pe cele rele.

Unul ca acesta nu ți-i prieten, ci un înșelător și un fățarnic.

Acela ți-e prieten și om cu dragoste și grijă de tine, care te laudă când ai săvârșit o faptă bună și te mustră când ai păcătuit cu ceva. Pe dușman nu-l primesc nici când mă laudă ; prietenului, însă, îi dau dreptate și când mă mustră. Vrajmașul, chiar dacă mă iubește, îmi este neplăcut : prietenul, chiar dacă mă rănește, îmi face plăcere. „*Mai vrednice de credință, zice Scriptura, sunt ranele prietenului decât sarutările de bună voie ale dușmanului*” (Proverbe, XXVII, 6).

În adevăr, prietenul, chiar dacă te-ar mustra pe drept sau pe nedrept nu te jighește, pentru că o face cu dorința de a te îndrepta. Vrajmașul, însă, chiar dacă te-ar mustra pe bună dreptate, nu o face ca să te îndrepte, ci se silește să te dojenească mai mult spre a te face de râs.

Astfel, iubiților, nimic nu se poate asemăna cu unirea și dragostea. Unde este dragoste și unire unul nu este singur, ci împreună cu mulți alții. Căci dacă sânt doi oameni sau zece uniți într'un singur suflet prin dragoste, unul din aceștia nu mai este unul, ci fiecare din ei devine doi sau zece ; vei găsi în cei zece pe unul și în cel unul pe zece.

Dacă ar fi un dușman, care să atace pe unul din ei, dușmanul îl atacă ca și cum ar ataca zece și astfel dușmanul este răpus. Dacă a sărăcit unul din ei, totuși nu este sărac, căci sărăcia este umbrita în cea mai mare parte. Fiecare din ei are douăzeci de mâini, douăzeci de ochi, tot atâtea picioare și fiecare are zece suflete. Aceasta pentru că fiecare lucrează nu numai treburile lui, ci și pe ale celorlalți. Și chiar dacă ar fi o sută de persoane, același lucru s'ar întâmpla. Asta poate să se întâmple ori unde : și în Persia și în Roma.

Ceea ce nu poate săvârși firea, aceea are putere s'o indeplinească puterea dragostei.

Gandeste-te iarăși cât de mult ar crește puterea ta dacă ai avea o mie sau două mii de prieteni? Lucru minunat este acesta că din unul se fac o mie. Dacă dragostea este un bine atât de mare pentru ce nu căutăm să dobândim această putere a dragostei, pentru ce nu ne punem pe noi înșine în siguranță ?

Pentru ce mărginim dragostea noastră la unul sau la doi? Chiar dacă va fi sărac cel care are prieteni, totuși este mai bogat decât cei bogați, căci ceea ce nu îndrăznește să spună pentru el însuși aceea o va spune în locul său prietenul, și ceea ce nu poate să dăruiască el, o va dărui prin altul. Unul ca acesta, păzit de atâți șutași, nu poate să pătimească ceva rău.

Nu sânt atât de sinceri și atât de credincioși ca ei nici paznicii împăratului. Aceștia păzesc pe împărat de frică și de nevoie; ceilalți din dragoste și din bunăvoință. Mai mult : împăratul se teme de paznicii săi, pe când celălalt are mai multă încredere în ei decât în el însuși.

Și altfel : Care zid este atât de puternic și atât de întărit prin legătura perfectă a pietrelor trainice din care e construit, încât să reziste atacurilor vrăjmașilor ca ceata celor cari se iubesc -unii pe alții și cari sânt strânși într'o singură unire ?

Atacurile diavolului le resping ; si pe bună dreptate. Căci cei cari se orânduiesc în ordine de luptă contra diavolului sânt neînvins; de uneltirile lui și înalță trofee strălucitoare ale dragostei. Sânt ca și o liră. După cum coardele lirei sânt multe, dar dau o singură melodie și scot o cântare plăcută, tot astfel și cei cari sânt strânși într'un gând dau drumul cântării melodioase a dragostei. Nimic nu poate să fie mai dulce decât dragostea!

Ce nu poate să facă un prieten sincer ? Cât de multă plăcere nu face ? Cât de mult folos nu dă ? Cât de multă siguranță nu procură ? Nu se poate compara un prieten adevărat nici cu nenumărate comori !

Si după cum corpurile cele strălucitoare își răspândesc frumusețea loc și asupra locurilor învecinate, tot astfel și prietenii își lasă binefacerile dragostei lor în toate locurile pe unde se duc. Este mai bine să mergi prin întunec decât să fii fără prieteni.

Trupul nu este atât de mult consumat de friguri cât sânt sufletele consumate de lipsa prietenilor.

Atât de mare este dorința arzătoare a dragostei, încât pe cei ce-i iubim, cu toate că nu sânt de față, ci absenți, îi avem în minte în fiecare zi. Inima celui care iubește lasă la o parte toate treburile numai ca să se unească cu cel dorit.

Dacă cineva vede pe prietenul iubit, dar mai bine zis dacă-și amintește de el îndată îi tresare inima, fata i se luminează, le suportă pe toate cu ușurință, căci se bucură amintindu-și de prietenul iubit.

Va simți oare vreo durere sau se va teme de ceva înfricoșător și primejdios cel care are în minte și-și amintește de cel care s'a învrednicit să ne iubească cui adevărat, de Hristos ?

Nicidecum ! Căci dacă toți se tem de noi când sântem iubiți de oameni de seamă, cu cât mai mult când sântem iubiți de Dumnezeu. Să nu cruțăm nimic pentru această dragoste de Dumnezeu, chiar dacă ar trebui să ne dăm averile noastre, trupurile noastre și chiar sufletul nostru!

Nu este de ajuns să spunem prin cuvinte că iubim, ci trebuie să facem dovada si prin fapte.

Hristos nu și-a arătat dragostea sa față de noi numai prin vorbe, ci și prin fapte. Un servitor din casele cele mari, care se îngrijește de averea stăpânilor cum se îngrijește de bunurile sale proprii, nu-și face bunurile sale bunuri ale stăpânilor, ci din contra averea stăpânilor este averea sa și se folosește de averea lor ca de a sa ; pentru asta multe din slugile celelalte se tem mai degrabă de el decât de stăpâni.

Prin faptul că și-a disprețuit bunurile sale, nu le-a disprețuit, ci a câștigat mai mult. Cu cât mai mult va câștiga cineva când se va purta așa în lucrurile cele duhovnicești?

Prin urmare să nu ne îngrijim de cele ale noastre, ca să ne îngrijim de ele ! Mai mult chiar să le disprețuim ca să le câștigăm ! Dacă noi le vom disprețui se va îngriji Dumnezeu de ele ; dar dacă ne îngrijim noi de ele le va disprețui Dumnezeu.

Dacă cineva ar dori să afle cum trebuie să iubească cu adevărat, și dacă ar dori să cunoască puterea dragostei, să alerge la fericitul Pavel, maestrul dragostei.

Pavel îl va învăța cât de mare este durerea și de câtă tărie sufletească are nevoie cel care trebuie să îndure despărțirea de un prieten adevărat. Căci acesta, care și-a desbrăcat trupul, care și-a lepădat corpul și a umblat în toată lumea aproape cu sufletul gol, care a alungat din mintea sa orice patimă și a ajuns imitator al apatiei puterilor netrupești, a suportat cu ușurință toate suferințele, ca și cum ar fi suferit aceasta într'un trup străin : întemnițările, lanțurile, arestările, biciuirile, amenințările, moartea și tot felul de chinuri; dar când s'a despărțit de dânsul un suflet iubit, s'a supărat și s'a turburat nespus de mult, pentru că deși se aștepta să-și vadă prietenul iubit nu l-a; găsit; pentru aceea a și plecat îndată din oraș.

— Pentru ce faci aceasta, Pavele ? Ai fost legat de lemn, ai fost închis în temniță, ti s'au dat lovituri de bice, de pe spatele tău a curs sânge ; ai învățat pe alții taina credinței, ai botezat, ai adus jertfe și n'ai disprețuit pe niciunul care voia să se mântuiască ! Pentru ce când ai venit în Troada ai și plecat îndată din ea, cu toate că ai găsit acolo țarina deștelenită și lucrată, gata să primească semințele învățaturii ? Pentru ce ai aruncat din mâni atât de mare câștig?

— Da, răspunde apostolul Pavel, am plecat, pentru că absența lui Titu m'a doborât din pricina tristeței ; sufletul meu a fost turburat foarte mult. Atât de mult m'a doborât durerea și așa m'a biruit, încât m'a silit să plec.

Ai văzut cât este de mare durerea pricinuită de despărțirea prietenului iubit ? Ai văzut ce lucru jalnic și plin de amărăciune este? Ai văzut ce suflet nobil și viteaz trebuie să ai ca să suporteți această despărțire ? Pentru cei cari-si iubesc prietenii nu le este de ajuns ca să fie legați sufletește cu ei și nici nu-i mângâie atât de mult aceasta ; din contra au nevoie de prezența lor trupească, iar dacă aceasta nu-i cu puțință, mare parte din bucuria lor se pierde.

Vai! cât de inflăcărată este dorinta dragostei! Pavel cel neînfricat în fața focului, cel tare ca oțelul, cel neclintit, cel neînduplecat, cel care a spus : „*Cine ne va despărți de dragostea lui Hristos? Necazul sau strâmtorarea sau foamea sau prigoana sau golătatea sau primejdia sau sabia?*” (Romani, VIII, 35) ; Pavel, care s'a împotrivit pământului și mării, care și-a bătut joc de porțile cele de oțel ale morții, el, când a văzut lacrimile unor prieteni ai săi, atât de mult a lăcrămat și i s'a sfâșiat inima, încât n'a mai putut să-și ascundă suferința, ci a spus îndată : „*Pentru ce plângeți sfâșiindu-mi inima?*” (Faptete Apostolilor,

XXI, , 13).

Ce minune ! Adâncul apelor nu i-a sfâșiat inima și totuși câteva lacrimi i-au sfâșiat-o și i-au rupt-o ! „*Pentru ce plângeți sfâșiindu-mi inima !*”

— Spune-mi, Pavele, pentru ce vorbești așa? Au avut atâta putere lacrimile ca să-ți sdrobească sufletul tău de oțel ?

— Da, răspunde Pavel, căci este mare puterea dragostei. Ea mă birue și mă stăpânește. Tuturor pot să mă împotrivesc în afară de dragoste.

Cine n'ar fi surprins, cine nu s'ar mira de aceste cuvinte? Dar mai bine cine n'ar fi surprins și nu s'ar fi minunat după vrednicie de acest suflet curajos și ceresc, care, deși întemnițat, a scris Filipenilor aflați atât de departe de el ? Cred că știți cu toții ce depărtare este de la Roma până în Macedonia !

Cu toate acestea nici lungimea drumului, nici durata ținutului, nici mulțimea grijilor, nici primejdia, nici suferințele neîncetate, în sfârșit niciuna, nici alta, nu i-au scos din suflet dragostea și amintirea ucenicilor săi, ci-i avea pe toți în mintea sa.

Mainile sale nu-i erau atât de strâns legate de lanțuri pe cât de strâns era legat și ținut sufletul lui de dorul ucenicilor. Și după cum un împărat dimineața se suie pe tronul său și în timp ce stă în palatul împărătesc primește îndată de pretutindeni nenumărate scrisori, tot astfel și acela, stând în temniță ca într'un palat împărătesc, primea cu mult mai multe scrisori și trimitea neconținut creștinilor din diferite părți, cari cereau de la sufletul său înțelept lămuriri asupra tuturor problemelor ce-i interesau. El cârmuia cu atât mai multe treburi decât împăratul cu cât i s'a încredințat o conducere mai mare.

Atât de mare este puterea dragostei încât ea îmbrățișează, unește strâns și leagă nu numai pe cei cari stau de față, cari sânt alături de noi și îi vedem, ci chiar pe cei cari sânt departe. Și n'ar putea să taie sau să întrerupă această prietenie, săpată adânc în suflet, nici trecerea de vreme îndelungată, nici lungimea drumului și nici o alta pricină la fel cu acestea.

Asa trebuie să ne arătăm dragostea noastră față de cel pe care il iubim, incat dacă e cu putinta, nimic sa nu ne împiedice de a ne da viața pentru el. Un prieten adevărat este, vrednic de această jertfă !

Un prieten când vede pe prietenul său iubit se bucură și este cuprins de veselie, îl îmbrățișează cu o imbratisare pricinuitoare de bucurie sufleteasca nespusă. Chiar când își amintește de el îi tresare inima și se întraripează ; nu se simte sătul nici chiar dacă îl vede în fiecare zi. Nimic nu este al lui care să nu fie și al aceluia.

Cele pe care le cere de la Dumnezeu în rugăciunea sa pentru el, pe acelea le cere și pentru prietenul său. Cunosc pe cineva, care rugându-se sfinților pentru prietenul său, îi ruga ca mai întâi să facă rugăciuni către Dumnezeu pentru prietenul său si după aceea pentru el. Cunosc și pe Pavel, care-și da sufletul cu plăcere, deși nu era rugat s'o facă, și prefera să meargă în gheenă pentru prietenii

lui.

Trebuie să iubim cu o pasiune atât de arzătoare, încât să nu ni se pară ca prietenul ni-i dator, ci că noi îi sântem dator lui chiar când el ni-i dator nouă.

Cel care iubeste nu vrea numai să poruncească, ci să i se poruncească. Se bucură mai mult când i se poruncește decât când poruncește.

Cel care iubește preferă să facă bine celui iubit decât să primească să i se facă bine. Vrea mai bine să aibă pe prietenul săi dator decât să datoreze el aceluia.

Cel care iubește vrea să facă bine cu adevărat prietenului sau și nu în aparență ; vrea să facă ei început binefacerii și nu vrea sa fie începătorul binefacerii de ochii lumii numai. Când spun aceste cuvinte să nu vă gândiți la prietenii obișnuiți, cei cari iau parte la mesele noastre și ne sânt prieteni numai cu numele ! Dacă cineva are un prieten, așa cum l-am descris eu, va înțelege cuvintele mele cu ușurință.

Prietenul este mai plăcut decât viața aceasta pământească.

Mulți oameni, după moartea prietenilor lor se rugau să nu mai trăiască.

Cu adevărat prietenul este mai dorit decât însăși lumina.

Este mai bine pentru noi să se stingă soarele decât să fim lipsiți de prieteni.

Mulți oameni, cu toate că văd soarele, trăiesc în întunec; dar cei cari au mulți prieteni nu vor avea niciodată vreo supărare.

Totuși dacă prietenia cuiva te vătăma sufletește, îndepărtează de la tine acea prietenie. Căci dacă noi tăiem de multe ori unele din mădularele noastre când nu se mai pot vindeca și când îmbolnăvesc și pe celelalte, cu cât mai mult trebuie să facem aceasta când este vorba de sănătatea sufletului nostru !

Nu-i nimic atât de vătămător ca o tovărășie rea. Ceea ce nu poate face necesitatea, aceea o face adeseori prietenia fie spre vătămarea noastră, fie spre folosul nostru.

Cel care se împrietenește cu vrăjmașii împăratului nu poate să fie prieten cu imparatul.

Este cu mult mai buna ura ce o suferim din partea oamenilor pentru Hristos, decât dragostea ce ne-o arată ei pentru Hristos.

Și pe bună dreptate, căci atunci când sântem iubiți din pricina lui Dumnezeu noi sântem datori lui Dumnezeu cu cinstea ni se dă ; dar când sântem urâți pentru numele lui Dumnezeu, atunci Dumnezeu ne este dator nouă cu cinste.

Așa dar toți cei cari nu disprețuim pentru Hristos avuțiile, dar mai bine spus nu pentru Hristos, ci pentru binele nostru, să ne cutremurăm când ne gândim la dragostea lui Pavel pentru Hristos.

Pavel nu iubea pe Hristos din pricina faptelor lui Hristos, ci iubea faptele lui din pricina lui Hristos; numai de un singur lucru se temea: să nu cada din dragostea către Hristos.

Se temea mai mult de aceasta decât de gheenă, după cum rămânerea în dragostea către Hristos era pentru Pavel mai dorită decât împărăția cerurilor.

Așa dar când Pavel pentru dragostea către Dumnezeu acceptă să cadă și în gheenă și să cadă și din împărăția cerurilor, dacă i-ar fi propus cineva pe acestea, două, iar noi nu disprețuim nici viața prezentă, sântem oare vrednici să ne atingem de încălțăminteia lui, odată ce sântem atât de departe de măreția sa ? Pentru aceasta și Hristos spunea ; „*Cel care-și va pierde sufletul pentru mine îl va afla*” (Matei, XVI, 26) și : „*Cel care mă va mărturisi înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și eu înaintea Tatălui meu care este în ceruri*” (Matei, X, 32). Măreață este îndeplinirea unei asemenea fapte și depășește aproape firea omenească.

Iar pe aceasta o cunosc bine cei învredniciți de cununile muceniciei. Nici un cuvânt omenesc nu va putea să o descrie. Săvârșirea ei este fapta unui suflet curajos și este peste măsură de minunată. Cu toate acestea, Pavel a spus că o asemenea faptă minunată fără dragoste nu folosește la nimic, chiar dacă ar fi unită cu sărăcia.

Voi încerca să arăt pentru ce Pavel a vorbit așa. Dar mai întâi să cercetăm cum poate să nu aibă dragoste cel care-și împarte averile sale. Cel care este gata să-și dea trupul să-l ardă și probabil și cel care are harurile profeției și ale vorbirii în limbi, este cu puțință să nu iubească, dar cum este cu puțință să nu iubească cel care, nu numai că-și dă averile sale dar le și împarte ? Ce putem dar spune ?

Sau că a presupus ca existent ceea ce nu exista, lucru pe care Pavel obișnuiește să-l facă când vrea să înfățișeze ceva în chip iperbolic. Spre exemplu, scriind Galatenilor zice : „*Dacă noi sau înger din cer v'ar binevesti altceva decât ceea ce ați primit, anatema să fie!*” (I, 8). S'a exprimat așa cu toate că nici el și nici un înger n'avea să facă aceasta, ci, ca să exagereze oarecum lucrurile, a afirmat ceva care n'are să se întâmple de loc în viitor.

Un alt exemplu din Epistola către Romani, unde spune : „*Nici îngerii, nici înceatoriile, nici puterile nu vor putea să ne despartă de dragostea lui Hristos*” (VIII, 38—39). Pavel n'a vrut să spună prin aceste cuvinte că îngerii aveau să facă aceasta, ci si aici presupune ceea ce nu poate să fie ca ceva existent. Tot astfel și în cuvintele : „*Nici o altă făptură oarecare*” (VIII, 39), cu toate că nu mai există o altă făptură, odată ce a cuprins prin cuvintele „*cele de sus și cele de jos*” toate făpturile.

Si în aceste cuvinte presupune ceea ce nu există, ca să arate cât de mare este dragostea lui pentru Hristos. Același lucru îl face și când spune că „*Chiar dacă cineva ar da totul, dar dragoste nu are, nimic nu folosește*” (I Corinteni, XIII, 3).

Prin aceste cuvinte Pavel a putut să spună ceea ce am susținut mai sus sau vrea sa urnească strâns pe cei cari dau cu cei cari primesc și să nu dea fără să însoțească datul de o mișcare sufletească, ci sa aibă milă, să se plece, să se îndure si să sufere împreună cu cei ce sânt în nevoi.

Pentru aceasta Dumnezeu ne-a dat poruncă să facem milostenie.

Dumnezeu putea negreșit să hrănească pe saraci și fara ajutorul nostru, dar a poruncit ca noi să-l hranim, ca să ne unească prin legătura dragostei și să ne încălzim unii pe alții.

De aceea și în altă parte spune : „*Este mai bun un cuvânt bun decât datul*” (Înțelepciunea lui Sirah, XVIII, 16); și : *Oare nu este mai bun cuvântul decât darea cea bună?*” (Ibidem, 17). Apoi însuși spune : „*Milă doresc și nu jertfă*” (Osea, VI, 6).

Prin urmare Dumnezeu a legiuit aceasta pentru că este firesc ca cei cari sânt în necazuri să iubească pe cei cari le fac bine și să fie mai apropiați de binefăcătorii lor, dând naștere astfel legăturii dragostei,

Și ca să cunoașteți cât de mare este dragostea să o descriem prin cuvânt, odată ce nu o vedem apărând în viață și să ne gândim cât bine nu s'ar face pe pământ dacă dragostea s'ar revărsa din belșug pretutindenea. **Dacă ar fi dragoste n'ar mai fi nevoie de legi, nici de închisori, nici de pedepse, nici de condamnări și de nimic altceva de felul acestora.**

Dacă toți ar iubi și ar fi iubiți, n'ar mai fi nedreptățit nimeni, s'ar îndepărta și uciderile și luptele și războaiele și revoluțiile și răpirile și toate relele ; nu i s'ar mai cunoaște nici numele păcatului. Minunile n'ar fi în stare să săvârșească acest lucru, ci ar îngâmfă și ar sădi în sufletul celor cari nu sânt destul de atenți asupra lor dorința spre slavă deșartă.

Faptul minunat al dragostei este următorul: pe când toate celelalte fapte bune sânt însoțite de păcate — spre exemplu : săracul este adeseori semeț, cel care are darul vorbirii bolește de dorința de a fi slăvit; cel smerit de multe ori în conștiința sa este un îngâmfat — dragostea este lipsită de toată această întinăciune.

În adevăr nimeni nu poate să se poarte vreodată cu trufie față de cel pe care-l iubește.

Un astfel de om va locui pe pământ ca în cer, se va bucura pretutindeni de liniște și-și va împleti nenumărate cununi.

Un astfel de om își va păstra sufletul nepătat de invidie, de mânie, de răutate, de îngâmfare, de slava deșartă, de poftă urâtă, de dragoste neîngăduită și de orice boală sufletească.

Și după cum altcineva nu poate din pricina dragostei să-i facă rău, tot astfel nici el celor din jurul său.

Un om ca acesta când merge pe pamant va fi însoțit de Arlianghelul Gavriil.

Așa este un om care iubește. Cel care face minuni, însă, și cel care are o cunoștință desăvârșită, dacă nu are dragoste nu va folosi mult, chiar dacă ar învia nenumărați morți, deoarece este despărțit de toți ceilalți și nu suferă ca să se amestece cu niciunul din oameni.

Pentru aceasta **și Hristos a lăsat ca semn al dragostei adevărate iubirea de aproapele.** „*Dacă mă iubești, Petre, zice Domnul, mai mult decât aceștia,*

paște oile mele!" (Ioan, XXI, 17). Ai văzut că , și aici **Hristos a lăsat să se înțeleagă că dragostea este superioară muceniciei?**

Să vă dau un exemplu : Dacă cineva ar avea un copil iubit, încât și-ar da pentru el și sufletul său ; apoi dacă cineva care iubește pe tatăl n'ar da nici o atenție copilului, n'ar mânia oare mult pe tatăl și nu s'ar simți jignit în dragostea ce i-o arată din pricina disprețului față de copil? Dacă așa stau lucrurile când este vorba de tată și de copil, cu cât mai mult când e vorba de Dumnezeu și de oameni, deoarece Dumnezeu își iubește mai mult fii săi decât orice tată.

Din această pricină după ce a spus : „*Cea dintâi și cea mai mare poruncă este să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău*”, a adăugat: *iar a doua*” și n'a tăcut, ci a adăugat una asemenea ei: „*să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți*” (Matei, XXII, 37—38).

Observă că Domnul cere ca dragostea de aproapele să fie aproape tot atât de puternică ca și dragostea de Dumnezeu. Despre dragostea de Dumnezeu zice : „*Din toata inima ta*”; iar despre dragostea de aproapele spune : „*Ca pe tine însuți*”, ceea ce este egal cu „*din toata inima ta*”.

Dacă s'ar păzi cu cea mai mare grijă această dragoste nu s'ar mai fi cunoscut pe lume cuvintele : rob, liber, conducător, supus, bogat, sărac, mic, mare, diavol.

Diavolul n'ar avea nici o putere asupra oamenilor daca ar exista dragostea. Iarba ar suporta mai ușor năvala focului decât diavolul flacăra dragostei.

Dragostea este mai trainică decât zidul, mai tare decât oțelul. Chiar dacă mi-ai cita un material mai tare decât oțelul, totuși tăria dragostei îi este superioară. Nici sărăcia, nici bogăția nu biruiește dragostea.

Mai bine spus însă, dacă ar fi dragoste n'ar mai fi nici sărăcie și nici bogăție nemăsurată. Din amândouă ar fi numai cât este bine și cât trebuie : din bogăție am căuta să avem atât cât ne este de ajuns pentru trai, iar din sărăcie am avea parte de lipsa de griji ; în chipul acesta n'am mai îndura nici grijile bogăției și nici nevoile sărăciei.

Dar pentru ce vorbesc de câștigul care rezultă din dragoste ?

Gândește-te ce mare lucru este a iubi pentru a iubi, ce mare bucurie aduce, câtă mulțumire dă sufletului! Și aceasta este mai cu seamă extraordinar. Toate celelalte feluri de virtuți sânt însoțite de durere, cum sânt: postul, înfrânarea, privegherea.

Dragostea, însă, pe lângă folos procură și multă plăcere și nu are nici o suferință.

Dragostea este ca o albină foarte lucrătoare, care adună de pretutindeni cele bune și le depozitează în sufletul celui care iubește.

Chiar dacă cineva este rob, robia i se va: părea mai plăcută decât libertatea.

Dragostea schimbă firea lucrurilor și preface în lucruri bune pe toate cele ce se ating de ea; e mai duioasă decât o mamă și mai bogată ca o

regină: pe cele anevoioase le face ușoare și lesnicioase. Prin dragoste virtutea ni se pare ușoară iar viciul cu totul amar.

Nu numai atât! Cheltuielile par că sânt dureroase, dragostea însă le face plăcute. A lua bunurile altora pare ceva plăcut ; dragostea nu îngăduie, însă, ca aceasta să se arate ca ceva plăcut, ci pregătește sufletul să fugă de o asemenea faptă ca de ceva cu neputință de suferit.

Și iarăși : bârfeala pare tuturor oamenilor ca ceva care face multă plăcere ; dragostea însă hotărăște că o asemenea faptă este amară, iar vorbirea de bine dulce. In adevăr nimic nu ne produce atâta plăcere ca atunci când prietenul nostru este laudat. Și iarăși : mânia are în sine oarecare plăcere ; în dragoste, însă, nu este nici urmă de mânie, căci dragostea taie toți nervii mâniei.

Chiar dacă cel iubit va supăra pe cel care-l iubeste, acesta nu va arata nici o urma de manie, ci din contra va varsa lacrimi pentru el, îl va mângâia i se va ruga pentru el.

Atât de mult este depărtată de el mânia ! Dacă vede pe cineva că pacătuiește, el jelește și simte durere; dar chiar această durere îi produce plăcere. Lacrimile și supărările provenite din dragoste sânt mai plăcute decât râsul și voioșia. **Nu simt atâta desfătare cei cari râd, câtă desfătare simt, cei cari plâng pentru prieteni.**

Poate că cineva îmi va spune : dar și dragostea trupească este însoțită de plăcere ! Niciodată, omule ! Nimic nu curățește o astfel de dragoste ca dragostea adevărata. Sa nu-mi vorbești de dragostea publică și bulevardieră, care este mai degrabă boală decât dragoste ! Ci vorbește-mi de dragostea pe care a căutat-o Pavel, care urmărește folosul celor iubiți.

Vei vedea atunci că cei cari au o astfel de dragoste sânt mai iubitori decât părinții. Si după cum cei cari iubesc banii, nu voiesc cu nici un chip să cheltuiască bani, ci le place mai mult sa trăiască în lipsă decât sa vadă banii împutinându-se ; tot astfel cel care iubește pe cineva, ar prefera să sufere nenumărate necazuri decât să vadă pe prietenul sau iubit vătămat.

— Dar dacă ne sânt dușmani, mă va întreba cineva, sau păgâni, nu trebuie să-i urîm ?

— Trebuie să-i urîm, dar nu pe ei, ci învățătura lor ! Nu trebuie să 'urîm omul, ci fapta lui cea rea, învățătura lui greșită. Omul este opera lui Dumnezeu : rătăcirea, însă, este opera diavolului. Dacă trebuie să urîm pe dușmanii lui Dumnezeu, atunci trebuie să urîm nu numai pe necredincioși, ci si pe păcătoșii. Făcând așa însă, vom îi mai răi decât fiarele, vom distruge totul și vom ajunge tot atât de îngâmfați ca și fariseul din Evanghelie. Pavel nu ne-a poruncit asta. Ce însă? „*Sfătuiți pe cei cari nu trăiesc in orânduială, mângâiați pe cei slabi de ingeri, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți indelung răbdători fată de toți*" (I Tesaloniceni, V. 14). Ce vrea să spună apoi prin cuvintele : „*Dacă nu ascultă cineva cuvântul nostru prin epistola, pe acesta sa-l însemnați și să nu aveți*

amestec cu el?" (II Tesaloniceni, III, 14).

Aceste cuvinte le-a rostit mai cu seamă despre frați; cu toate acestea nu le-a spus fără cruțare, ci cu multă blândețe. Să nu desparți cuvintele de mai sus ale lui Pavel de cele ce urmează, ci adaugă-le lor. Căci după ce a spus : „*Nu vă amestecați cu el*”, a adăugat : „*Nu-l socotiți ca vrajmas ci sfătuiți-l ca pe un frate*” (Ibidem, 1.5).

Ai văzut că a poruncit să urîm fapta rea și nu pe om ? Opera diavolului este că noi ne îndepartăm unii pe alții. Diavolul s'a silit mult ca sa nimicească dragostea, ca să taie calea îndreptării, să țină pe cei greșit în rătăcirea sa, iar pe tine în necredință și ură, ca astfel să le închidă drumul mântuirii.

Dacă doctorul va urî pe bolnav și va fugi, iar bolnavul va respinge pe doctor, când se va vindeca bolnavul, dacă nici acela nu-l cheamă și nici acesta nu se duce la el ? Pentru ce-l respingi și fugi de el ?

Pentru ca este necredincios? Dar tocmai pentru aceasta trebuie să te apropii de el și sa-l îngrijești ca să vindeci pe cel bolnav ! Iar dacă el suferă de o boală de nevindecat, tu fă ceea ce ți s'a poruncit.

Și Iuda suferă de o boală de nevindecat ; cu toate acestea Dumnezeu n'a încetat de a-l îngriji. Nici tu să nu obosești vreodată.

Căci chiar dacă nu l-ai liberat de necredință, cu toate că ai depus multe eforturi, totuși vei primi plata de la cel pe care voiai să-i liberezi prin aceea că l-ai facut pe acela sa se minuneze de blandetea ta.

Și astfel această întregă slavă se va transmite lui Dumnezeu.

Niciodată nu se vor minuna atat de mult păgânii și necredincioșii de tine, chiar dacă ai face minuni, chiar dacă ai învia morții, chiar dacă ai săvârși orice altă faptă mare, cât se vor minuna de tine când vor vedea că felul tău de a fi este liniștit, blând și pașnic.

Nu este puțin lucru și această faptă, deoarece mulți în cele din urmă vor fi liberați de rău. Nimic nu poate sa atragă atât cât dragostea. Din pricina semnelor și a minunilor pe care le-ai face, oamenii te vor invidia; pentru dragoste însă te vor admira și te vor iubi ; iar dacă te iubesc vor începe sa se și îndrepte pe calea adevărului.

Dacă nu ajunge numai decât credincios nu te mira, nu te grăbi, nu căuta să dobândești totul dintr-o dată, ci lasă-l mai întâi să te laude, să te iubească și odată intrat pe calea aceasta va veni.

Așa dar pentru că dragostea este creatorul virtuții, să o sădim cu foarte multă grijă și stăruință în sufletele noastre, ca să ne dea multe bunătăți și să avem neconținut din belșug rodul ei, care înflorește totdeauna și nu se veștejeste niciodată. In chipul acesta vom dobândi bunătățile cele veșnice, pe care să dea Dumnezeu ca noi toți să le dobândim cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, eu care Tatălui împreună cu Sfântul și Bunul

Duh, slava în vecii vecilor, Amin.